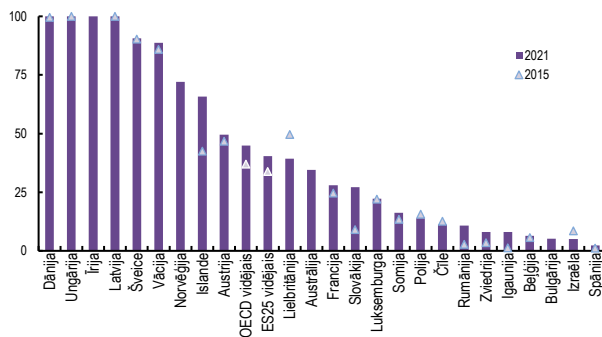

INDIVĪDA VAJADZĪBĀM PIELĀGOTA UN DARBA TIRGUS PRASĪBĀM ATBILSTOŠA PROFESIONĀLĀ IZGLĪTĪBA

autori: Laura Vikšere, Viktors Kravčenko, Dace Kalsone

Profesionālā izglītība sniedz labus nodarbinātības, kā arī profesionālo un personīgo prasmju rezultātus. Darba vidē balstītas (DVB) mācības ir efektīvs veids, lai apgūtu gan profesionālās, gan caurviju kompetences. Latvija ir viena no četrām Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*Organisation for economic co-operation and development*) (turpmāk – OECD) valstīm – līdztekus Dānijai, Īrijai un Ungārijai, kurā **visi profesionālās vidējās izglītības audzēkņi prasmes apgūst izglītības iestādē un DVB mācībās pie darba devējiem** (sk. attēlu turpmāk).

Profesionālās vidējās izglītības audzēkņi, kas uzņēmi izglītības programmās, kas tiek īstenotas izglītības iestādē un pie darba devēja (DVB mācības), 2015. un 2021. g., %.

ELASTĪGA PIEEJA MĀCĪBU REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANĀ

Sākot ar 2022. gadu, tiek novērtēti izglītojamā mācību rezultāti, un šāda pieeja dod iespēju saņemt izglītības dokumentu, kas atbilstoši sasniegtajam apliecina:

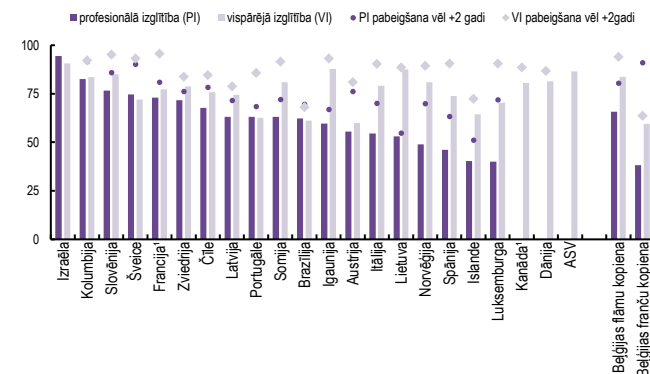
- pilnas profesionālās kvalifikācijas apguvi (atbilstoši izglītības programmai vai zemāka līmeņa profesionālās kvalifikācijas apguvi);
- vai atsevišķu programmas daļu apguvi;
- vai profesionālās kvalifikācijas daļas apguvi;
- vai programmas moduļa apguvi.

Šāda elastīga pieeja veicina izglītojamo sekmīgu integrēšanos darba tirgū, kā arī nodrošina iespēju turpināt mācības vai kvalifikācijas iegūvi arī vēlākos posmos.

§ [Regulējums](#)

Pasākumi, kas paredz elastīgus risinājumus un individualizētu pieeju, jau tuvākā nākotnē mazinās profesionālās izglītības programmu apguves pārtraukšanu – Latvijā **63% audzēkņu pabeidz vidējās profesionālās izglītības programmas tam teorētiski atvēlētajā laikā**, OECD vidēji šis rādītājs ir 62%, savukārt divu papildu gadu laikā pabeigušo īpatsvars ir 72% Latvijā un 73% OECD valstīs vidēji (sk. attēlu turpmāk).

Vidējās izglītības programmu pabeigšana pēc to ilguma un programmas veida, 2021. gads, %

KOMPETENCES NOVĒRTĒŠANA UN ATZĪŠANA UZŅEMŠANAI VĒLĀKOS MĀCĪBU POSMOS

Sākot ar 2023. gadu izglītības iestādes var uzņemt personas profesionālās izglītības programmās vēlākos posmos, lai turpinātu mācības. Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē iegūtā kompetence tiek izvērtēta un atzīta, lai persona īsākā laika periodā, individualizēti apgūtu tikai trūkstošās vispārīgās vai profesionālās kompetences konkrētās profesionālās kvalifikācijas ieguvei.

§ [Regulējums](#)

NOZARU PĀRSTĀVJU IESAISTE

Nozaru pārstāvju iesaiste galvenokārt notiek ar aktīvu [Nozaru ekspertu padomju](#) līdzdalību, kas piedalās profesionālās izglītības satura izstrādē, eksaminācijas procesā, uzņemšanas plānošanā un profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Latvijā ir izveidots un veiksmīgi darbojas trīspusējā [sociālā dialoga mehānisms](#), kur piedalās valdība, darba devēji un arodbiedrības, lai kopīgi risinātu sociālos, ekonomikas un izglītības jautājumus.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ABSOLVENTU MONITORINGS

Profesionālā vidējā izglītība nodrošina kvalificētu speciālistu sagatavošanu ar pieeju darba tirgum un iespēju turpināt izglītību augstākā pakāpē. Profesionālās izglītības [absolventu monitoringa dati](#) sniedz informāciju indivīdiem, izglītības iestādēm, pašvaldībām un valsts iestādēm par absolventu:

- nodarbinātību;
- uzņēmējdarbību un
- ienākumiem

datos balstītu lēmumu pieņemšanai.

§ [Regulējums](#)

ĪSĀ CIKLA (KOLEDŽAS) IZGLĪTĪBA LATVIJĀ – AR LIELĀKO IENĀKUMU PRIEKŠROCĪBU

Īsā cikla augstākā profesionālā izglītība Latvijā, t.i., koledžas izglītība, nodrošina ļoti nozīmīgu – 74% (sk. tabulu zemāk) ienākumu priekšrocību, salīdzinot ar tiem nodarbinātajiem, kuru izglītība ir zem vidējās.

Nodarbināto (25-34) relatīvie ienākumi salīdzinājumā ar tiem, kuru iegūtā izglītība ir zemāka par vidējo = 100, pēc iegūtās izglītības pakāpes un programmas veida, 2021. g., %

	Vidējā profesionālā izglītība	Vidējā vispārējā izglītība	Koledžas izglītība
Latvija	116	139	174
Igaunija	103	115	–
OECD vidējais	122	122	139
ES 25 vidējais	121	122	–

SECINĀJUMI

- ❖ teorētiskās zināšanas un praktiskās prasmes izglītojamie apgūst izglītības iestādē, savukārt pie darba devēja - darba vidē balstītu (DVB) mācību un prakses ietvaros, izglītojamie tiek sagatavoti darbam atbilstoši mūsdienu darba tirgus prasībām,
- ❖ vidējā profesionālā izglītība nodrošina kvalificētu speciālistu sagatavošanu, ar pieeju darba tirgum un iespēju turpināt izglītību nākamā pakāpē,
- ❖ nozaru pārstāvji iesaistās profesionālās izglītības plānošanā un īstenošanā, nodrošinot darba tirgus prasībām, nozaru vajadzībām un attīstības tendencēm atbilstošu profesionāļu sagatavošanu.

Avots: OECD Spotlight on VET: Findings from Education at a Glance 2023 un IZM dati.